

د کیر ایتو ایتو د

پر خه:

کمیسیون حقوق بشری سازمان ملل متحد

سفرهای آبی فراموشی

حقوق عامه

به نام خدا

۲۶۵۰۷۳۹

۲۲۵۵۵۴۶

به نام خدا

حقوق حاکم بر سفره‌های آبی فرامری

کمیسیون حقوق بین‌الملل سازمان ملل متحد

www.ketab.ir

ترجمه:

دکتر ایوب عبدی

عنوان و نام پدیدآور	حقوق حاکم بر سفره‌های آبی فرامرزی/کمیسیون حقوق بین‌الملل سازمان ملل متحد :
مشخصات نشر	مترجم ایوب عبدی.
مشخصات ظاهری	تهران: سروشگان، ۱۴۰۰.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۸۴۵-۴۶-۵
وضعیت فهرست نویسی	۱۲۴ ص.
یادداشت	فیبا
یادداشت	کتاب حاضر ترجمه گزارشی با عنوان the Law of Draft articles on Transboundary Aquifers with commentaries است.
موضوع	کتابخانه.
موضوع	حقوق آب (حقوق بین‌المللی)
موضوع	Water rights (International law)
موضوع	آب، منابع -- قوانین و مقررات
موضوع	Water-supply-- Law and legislation
شناسه افزوده	عبدی، ایوب، ۱۳۵۷- مترجم
شناسه افزوده	سازمان ملل متحد. کمیسیون حقوق بین‌الملل
شناسه افزوده	United Nations. International Law Commission
رده بندی کنگره	K۳۴۹۶
رده بندی دیویی	۳۴۱/۴۴
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۶۲۲۱۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبا

نام کتاب: حقوق حاکم بر سفره‌های آبی فرامرزی

کمیسیون حقوق بین‌الملل سازمان ملل متحد

مترجم: دکتر ایوب عبدی

ناشر: سروشگان

نوبت چاپ: یکم ۱۴۰۰

شمارگان: ۲۲۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۴۵-۴۶-۵

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

تهران: میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهدی‌زاده، پلاک ۲۷، واحد ۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۵۹۱۷۷۹، نمابر: ۰۲۱۶۶۵۹۱۳۷۳

تارنما و فروشگاه اینترنتی: www.soroushgan.ir

فهرست مطالب

۵	مقدمه مترجم:
۱۰	شرح کلی کمیسیون بر طرح:
۱۴	مقدمه
۱۷	بخش اول: مقدمه
۱۷	ماده یک: حوزه شمول
۱۹	ماده دو: کاربرد اصطلاحات
۲۶	بخش دوم: اصول کلی
۲۶	ماده سه: حاکمیت کشور آبخوان
۲۸	ماده چهار: بهره برداری منصفانه و معقول
۳۲	ماده پنج: معیارهای بهره برداری منصفانه و معقول
۳۶	ماده شش: تعهد به عدم آسیب رسانی جدی
۳۸	ماده هفت: تعهد عام همکاری
۴۱	ماده ۸: تبادل منظم اطلاعات و داده ها
۴۵	ماده ۹: توافقات و تمهیدات دوجانبه و منطقه ای
۴۷	بخش سوم: حفاظت، نگهداری و مدیریت
۴۷	ماده ۱۰: حفاظت و نگهداری زیست بوم
۵۰	ماده ۱۱: منطقه تغذیه و منطقه تخلیه
۵۱	ماده دوازده: پیشگیری، کاهش و کنترل آلودگی
۵۴	ماده سیزده: نظارت
۵۹	ماده چهارده: مدیریت
۶۱	ماده پانزده: فعالیت های برنامه ریزی شده
۶۵	بخش چهارم: مواد متفرقه
۶۵	ماده شانزده: همکاری تخصصی با کشورهای در حال توسعه
۷۰	ماده هفده: وضعیت های اضطراری

- ماده هجده: حفاظت در زمان درگیری مسلحانه ۷۶
- ماده نوزده: اطلاعات و داده های مهم برای دفاع و امنیت ملی ۷۸
- پیوست شماره یک: متن ترجمه فارسی طرح ۸۰
- پیوست شماره دو: متن انگلیسی طرح ۹۱

مقدمه مترجم:

در قدر و منزلت آب و اهمیت آن برای حیات بشر و کره زمین سخن بسیار گفته شده و هم در متون دینی^۱ و هم در آثار ادبی^۲ و هنری با ظرافت و لطافت خاصی به این موضوع پرداخته شده است که در جای خود ارزشمند است، اما صرف نظر از مباحث اخلاقی، هنری و مذهبی، تدوین یک نظام حقوقی جامع و مانع برای حفاظت، نگهداری و بهره‌برداری از منابع آبی در خور توجه جدی است. خاصه آنکه، جمعیت کره زمین رو به ازدیاد و کیفیت زیست بشر نیز رو به تحول است که نتیجه هر دوی آنها مصرف بیشتر آب است. از دیگر سو، منابع آبی به ویژه آب شیرین محدود است و همین منابع اندک هم بنا بر دلایل متعدد، از جمله برداشت بی‌رویه و تغییرات اقلیمی رو به کاهش است.^۳ لذا صرف توصیه‌های اخلاقی و آیینی کفایت نمی‌کند و باید

۱- و هر چیز زنده‌ای را از آب قرار دادیم. (سوره انعام آیه ۳۰).

۲- سهراب سپهری:

آب را گل نکنیم

در فرو دست انگار گفتی می‌خورد آب

یا که در بیشه‌ای دور سیره‌ای پر می‌شوید

یا در آبادی کوزه‌ای پر می‌گردد ...

۳- طبق گزارش سال ۲۰۲۱ سازمان ملل متحد در خصوص توسعه جهانی آب، استفاده از آب شیرین طی ۱۰۰ سال گذشته ۶ برابر افزایش یافته است و از سال ۱۹۸۰ به بعد تقریباً ۱ درصد در سال رشد می‌کند و پیش‌بینی می‌شود این رشد همچنان ادامه یابد، به طوری که جهان تا سال ۲۰۳۰ با کسری ۴۰ درصد در صدی آب مواجه خواهد شد. بر اساس این گزارش، بیش از دو میلیارد نفر در کشورهای زندگی می‌کنند که دچار تنش آبی هستند. حدود چهار میلیارد نفر در مناطقی زندگی می‌کنند که حداقل به مدت یک ماه در سال از کمبود شدید آب رنج می‌برند و حدود ۱٫۶ میلیارد نفر با کمبود آب «اقتصادی» روبرو هستند، به این معنا که اگرچه ممکن است آب موجود باشد، اما زیرساخت‌های لازم برای دسترسی به آن وجود ندارد. در مورد آب‌های زیر زمینی نیز این گزارش اعلام می‌دارد که چندین سفره اصلی در جهان تحت فشار فزاینده ای قرار دارند و ←

طرحی نو برای نظام بخشیدن به این مایه حیات در انداخت. در حقوق داخلی کشورها، بسته به درجه پیشرفت و مدنیت آنها، مجموعه‌ای از قوانین و مقررات برای صیانت از منابع آب و نحوه بهره‌برداری آنها تدوین شده است. در کشور ما^۱ متأسفانه این شاخه از حقوق مغفول مانده و مقررات موجود نه در حوزه صیانت از منابع آبی و نه در حوزه مصرف جواب‌گو نبوده و فرسنگ‌ها با حداقل‌های مطلوب فاصله دارد.

در نظام حقوقی بین‌المللی توجه خاصی به حقوق آب شده و مقررات به نسبه کافی در این حوزه وجود دارد. از نقطه نظر تاریخی، اولین سازمان‌های بین‌المللی برای مدیریت منابع آبی پدید آمدند.^۲ حقوق دریاها نیز از شاخه‌های پر بار حقوق بین‌الملل است^۳ که هرچند موضوع اصلی آن تعیین حدود مناطق دریایی و نحوه بهره‌برداری از منابع دریایی است، اما گوشه چشمی هم به محیط زیست دریایی و مدیریت صحیح منابع آب دارد.

→ ۳۰ درصد از بزرگترین سیستم‌های آب زیرزمینی در حال تخلیه هستند. برداشت آب برای آبیاری عامل اصلی کاهش آب‌های زیرزمینی در سراسر جهان است. متن کامل این گزارش در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375724>

۱- برای آگاهی از اهم مقررات نظام حقوقی ایران راجع به منابع آبی رجوع شود به: ابوالفتح خالقی، حجت‌الله رشنوادی، سیاست تقنینی کیفری ایران در صیانت از منابع آب با عنایت به اسناد بین‌المللی، پژوهش حقوق کیفری، سال دوم، شماره سوم، بهار و تابستان ۱۳۹۲، ص ۱۲۳-۱۲۹.

۲- در تاریخچه سازمان‌های بین‌المللی می‌خوانیم که اولین سازمان‌های بین‌المللی در قرن نوزدهم برای مدیریت رودخانه‌های بین‌المللی پدیدار شدند. کمیسیون رودخانه راین در سال ۱۸۱۵، رودخانه الب ۱۸۲۱، دورو ۱۸۳۵ و دانوب ۱۸۵۶ اولین نمونه‌های سازمان‌های بین‌المللی هستند: Jan Klabbbers, *Intenrtional Institutional Law*, 2002, Cambridge University Press, p. 17.

۳- 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS)